

Vergaderjaar 2008–2009

26 448

Structuur van de uitvoering werk en inkomen (SUWI)

Nr. 411

BRIEF VAN DE MINISTER VAN SOCIALE ZAKEN EN WERKGELEGENHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 7 september 2009

Tijdens het Algemeen Overleg over Arbeidsongeschiktheid op 1 juli 2009 (Kamerstuk 26 448/29 461, nr. 410) heb ik uw Kamer een aantal toezeggingen gedaan. Met deze brief ga ik hier nader op in.

Claimbeoordeling bij ME/CVS-patiënten.

De Kamer heeft in het Algemeen Overleg van 1 juli jl. allereerst vragen gesteld over de toepassing van het protocol ME/CVS door de verzekeringsartsen van het UWV. Aanleiding hiervoor is de uitspraak van de Rechtbank Zutphen over UWV Hengelo, waarin de rechter oordeelde dat het protocol ten onrechte terzijde was gelegd (Rechtspraak, LJN:BJ0693, Rechtbank Zutphen, 08/2188 Wajong). De Kamer heeft mijn reactie gevraagd op het hanteren van het protocol door de verzekeringsartsen van het UWV. De Kamer heeft tevens aangegeven graag een reactie te krijgen op de aanname dat in 2/3e van het aantal bezwaar- en beroepszaken de klager in het gelijk is gesteld. Uw Kamer trok hieruit de conclusie dat dit aangeeft dat er toch wel «iets aan de hand is» en dat het protocol blijkbaar niet goed wordt nageleefd.

Ik wil allereerst reageren op het door de Kamer genoemde cijfer van het aantal bezwaar- en beroepszaken waarin de klager in het gelijk werd gesteld.

Uit navraag bij het UWV blijkt het volgende. In 27% van de bezwaarzaken ME/CVS die voortvloeien uit de herbeoordelingsoperatie is het bezwaar gegrond verklaard of is er een nieuwe beslissing afgegeven. Dit percentage is iets lager dan het percentage gegronde bezwaarzaken van alle herbeoordelingen, dat op ruim 30% ligt. Van de afgehandelde beroepszaken ME/CVS is in 36% het beroep gegrond verklaard, tegenover 38.6 % voor de totale herbeoordelingsoperatie. Zoals ik in het Algemeen Overleg al heb gezegd, betekent dit dat in ongeveer 3 % van alle beslissingen in het kader van de herbeoordelingsoperatie de primaire beslissing niet in stand is gebleven.

Volledigheidshalve wil ik vermelden dat ook een gegrond bezwaar of beroep niet per definitie betekent dat volledig aan de wens van de belanghebbende tegemoet wordt gekomen: hij kan ook gedeeltelijk gelijk krijgen of er kan een nieuwe beoordeling moeten worden gedaan. Mijn conclusie is dat het aantal gegrondverklaringen, zowel in bezwaar als in beroep, bij de herbeoordelingen met de diagnose ME/CVS niet afwijkt van alle herbeoordelingen (en zelfs iets lager is).

Uit de eerdergenoemde uitspraak van de rechtbank Zutphen blijkt dat in het bewuste geval in strijd is gehandeld met de eerdere afspraak die intern bij UWV voor deze gevallen is gemaakt. Die afspraak houdt in dat alle bezwaar- en beroepszaken waarin de beroepsgrond is dat het protocol niet of onjuist is toegepast centraal worden verzameld, en ook door de bezwaarverzekeringarts met de stafbezwaarverzekeringarts worden besproken. Dat is in dit geval niet gebeurd, en het UWV zal die afspraak nog eens uitdrukkelijk onder de aandacht brengen van de bij de uitvoering betrokkenen.

Aan het protocol ME/CVS wordt door UWV veel aandacht besteed. De belangrijkste uitgangspunten bij de claimbeoordeling ME/CVS zijn voor het UWV: 1) Het Schattingsbesluit is leidend. 2) Bij de beoordeling wordt de arts geacht het protocol te hanteren, maar hij kan daar beargumenteerd van afwijken. 3) Het zonder meer stellen van «er is geen ziekte of gebrek», bij mensen die in principe aan de criteria voor ME/CVS voldoen, is niet juist. Zoals gezegd: van het protocol kan beargumenteerd worden afgeweken. Dit wordt door artsen ook gedaan. De afwijkingen van het protocol worden neergelegd bij de beroepsvereniging van verzekeringsartsen, de NVVG, ten behoeve van een verdere verbetering van dit protocol. Verder is UWV bezig (in samenwerking met de NVVG) om casuïstiek over ME/CVS via commentaarrondes te presenteren aan de beroepsgroep (een soort mediprudentieontwikkeling rond ME/CVS), met de bedoeling om knelpunten te signaleren. De opbrengst hiervan moet input vormen voor een toekomstige verbetering van het protocol ME/CVS.

WIA re-integratie-instrumenten ook van toepassing op «nuggers»?

Voorts heb ik, naar aanleiding van een vraag van mevr. Ortega-Martijn, aangegeven de Kamer nog nader te zullen informeren over de WIA-voorzieningen die beschikbaar zijn voor (gedeeltelijk) arbeidsongeschikte nuggers. Wat dat betreft merk ik het volgende op. De verantwoordelijkheid voor de begeleiding naar de arbeidsmarkt van mensen zonder uitkering (nuggers) ligt bij gemeenten. Dit is opgenomen in de WWB. Gemeenten kunnen voor nuggers een breed scala aan participatie bevorderende activiteiten inzetten. Als een gemeente een nigger die aan bepaalde voorwaarden voldoet aan betaald werk helpt, dan mag de gemeente sinds kort bij voorbeeld achteraf € 12 000 uit het W-deel regelluw aan deze activiteiten besteden. Daarnaast kunnen zij nuggers zelf onder voorwaarden een bonus geven van maximaal € 2 200,00 als zij aan het werk gaan. Als niet duidelijk is wat de arbeidsmogelijkheden zijn van een nigger, kan de gemeente voorts sociaal medisch advies inwinnen. Dat kan bijvoorbeeld bij het UWV. De gemeenten kunnen afspraken maken met UWV om tegen vergoeding over de arbeidsmogelijkheden van een groep nuggers een sociaal medisch advies in te winnen. Daarnaast kunnen competentietesten en een EVC traject ingezet worden. Voor de arbeidsinschakeling van nuggers die werkzaamheden in dienstbetrekking willen gaan verrichten, maar structureel functionele beperkingen hebben staat verder het WIA-instrumentarium ter beschikking van het UWV (artikelen 35 en 36 Wet WIA). De werkgever kan in dat kader in aanmerking komen voor een vergoeding van aanpassingen van de werkplek. Sinds 1 januari 2009 is het drempelbedrag hierbij vervallen. Als voor het in dienst nemen van een nigger in verband met structureel functio-

nele beperkingen persoonsgebonden voorzieningen noodzakelijk zijn zodat hij reguliere arbeid kan verrichten, dan kunnen deze bij het UWV aangevraagd worden. Dit kunnen vervoersvoorzieningen zijn, intermediaire activiteiten ten behoeve van personen met een visuele, auditieve of motorische handicap of voorzieningen die betrokkene eventueel kan meenemen naar een andere functie. Wanneer een voormalig nigger met structurele beperkingen niet in staat is om zonder ondersteuning reguliere werkzaamheden te verrichten, kan een jobcoach worden aangevraagd bij het UWV. De noodzaak en de mate van ondersteuning bepaalt het UWV aan de hand van het protocol jobcoaching.

Tot slot kan een werkgever onder voorwaarden in aanmerking komen voor een no-riskpolis of een premiekorting, wanneer hij een nigger met structureel functionele beperkingen in dienst neemt. Hiervan is sprake als hij naar het oordeel van het UWV belemmeringen heeft die leiden tot beperking in het functioneren in arbeid. Een werkgever die een nigger met structureel functionele beperkingen in dienst neemt, kan de loonkosten verrekenen met een ziektebewerking als deze uitvalt wegens ziekte. Voor een nigger met structurele functionele beperkingen kan zijn werkgever ook in aanmerking komen voor de premiekorting arbeidsgehandicapten (artikel 49, lid 1, onderdeel d, van de Wet financiering sociale verzekeringen). De premiekorting bedraagt maximaal € 2042,- per jaar.

Oordeel specialisten betrekken bij alle claimbeoordelingen in verband met arbeidsongeschiktheid.

Bij de behandeling in uw Kamer van het wetsvoorstel Wet Wajong in april jl. heb ik, naar aanleiding van motie nr. 32 van mevrouw Ortega (CU), toegezegd na te gaan of de verzekeringsarts informatie bij de behandelend sector (specialist, huisarts) kan opvragen als de klant hier om verzoekt. In het Algemeen Overleg van 1 juli jl. heb ik, naar aanleiding van vragen van mevrouw Ortega om dit uit te breiden naar alle medische beoordelingen in het kader van de arbeidsongeschiktheidswetten, toegezegd dat ik dit eerst voor de Wajong wil oppakken en daarna wil bezien, afhankelijk van de uitkomst daarvan, of dat ook van toepassing zou moeten zijn voor de overige arbeidsongeschiktheidswetten. Mijn reactie, zowel in het kader van de Wajong als in het kader van de overige arbeidsongeschiktheidsbeoordelingen, zal ik geven in een brief aan uw Kamer, waarin ik van alle moties en toezeggingen naar aanleiding van de behandeling van de Wajong de stand van zaken zal geven. Deze brief kan de Kamer in het najaar tegemoet zien.

Financiële cijfers over de effecten van de herbeoordelingsoperatie.

In het AO van 1 juli jl. heb ik reeds aangegeven wat de kosten en opbrengsten van de herbeoordelingsoperatie zijn. Voor de goede orde geef ik hiervan in deze brief een samenvattend beeld.

Door de herbeoordelingsoperatie is van 20% van de herbeoordeelden de uitkering beëindigd, van 12% van de herbeoordeelden is de uitkering verlaagd en van 6% is de uitkering verhoogd. Deze beëindigingen en verlagingen van uitkeringen zijn uiteraard besparingen op de uitkeringslasten, de verhogingen zijn uiteraard additionele lasten. Om te kunnen bepalen wat uiteindelijk de besparingen van de herbeoordelingsoperatie zijn, wordt rekening gehouden met de situatie zonder herbeoordelingsoperatie. Immers, zonder herbeoordelingsoperatie zou er ook uitstroom van personen (door werkhervatting, pensionering of overlijden) uit de WAO, WAZ en Wajong hebben plaatsgevonden, al dan niet op later tijdstip.

Het financiële effect van de herbeoordelingsoperatie is de besparing aan uitkeringslasten die de extra uitstroom en verlagingen van uitkeringen heeft gegenereerd. Tussen de periode 1 oktober 2004 en 1 mei 2009 heeft de herbeoordelingsoperatie ruim € 1,1 miljard bespaard op uitkeringslasten WAO, WAZ en Wajong. Dit zijn echter bruto-besparingen. Om tot de netto besparingen te komen dient rekening te worden gehouden met hogere uitkeringslasten elders – de weglek naar WW, bijstand en TRI-uitkeringen. Hiervoor dient circa € 550 miljoen worden afgetrokken. De weglek naar WW is beperkt tot de maximale WW-duur van 3 jaar en 2 maanden te rekenen vanaf de verlaging van de WAO-uitkeringen. De weglek naar TRI-uitkeringen zal niet meer plaatsvinden vanaf 1 januari 2011, omdat de TRI vanaf die datum vervalft. Om te komen tot de netto besparing dient – naast de weglek naar andere uitkeringen – rekening te worden gehouden met de kosten voor de uitvoering van de herbeoordelingsoperatie. Net als bij de opbrengsten van de herbeoordelingsoperatie geldt dat deze kosten dienen te worden bekeken t.o.v. een situatie zonder herbeoordelingsoperatie. In dit geval geldt dat zonder herbeoordelingsoperatie er ook kosten zouden zijn gemaakt voor re-integratie en uitvoering. Er dient dus te worden gekeken naar de extra uitvoeringskosten. In totaal is er bijna € 190 miljoen extra budget voor re-integratiemiddelen en uitvoeringskosten toegekend aan UWV tijdens de herbeoordelingsoperatie. Na de herbeoordelingsoperatie is er geen extra budget meer nodig voor re-integratie en uitvoeringskosten. De herbeoordelingsoperatie heeft dus tussen de periode 1 oktober 2004 en 1 mei 2009 circa € 375 miljoen bespaard. Door wetwijzigingen in de periode voor en tijdens de uitvoering van de herbeoordelingsoperatie (verlaging leeftijdsgrens en invoering TRI) zijn de opbrengsten van de herbeoordelingsoperatie verminderd t.o.v. de initiële uitgangssituatie. Dit is indertijd in de ramingen verwerkt.

Ook al is de herbeoordelingsoperatie nu afgerond, de effecten van de herbeoordelingsoperatie lopen langer door dan 2009. In de Begroting 2010 zullen daarom onderstaande effecten worden verwerkt. Aan de ene kant heeft er door de herbeoordelingsoperatie extra uitstroom plaatsgevonden ten opzichte van een situatie zonder herbeoordelingsoperatie. Deze extra uitstroom is een besparing op uitkeringslasten die structureel doorloopt. Het aantal bespaarde uitkeringen – en daarbij de bespaarde uitkeringslasten – loopt vanwege het natuurlijk verloop van uitkeringen (op den duur worden uitkeringen altijd beëindigd wegens pensionering) langzaam af. Aan de andere kant is er op dit moment een uitvoeringstegenvaller in de WAO. De tegenvaller komt doordat de uitstroomkans van met name de leeftijdscategorieën die onder de herbeoordelingsoperatie vielen is afgenomen. (Dit valt te verklaren doordat de personen met het meeste potentieel tot het verrichten van arbeid uit de WAO zijn gestroomd tijdens de herbeoordelingsoperatie). Hiermee was voorheen in de ramingen onvoldoende rekening gehouden.

Informatie aan cliënten over mogelijkheden tot bijverdienen.

In het Algemeen Overleg van 1 juli jl. heeft mevrouw Ortega (CU) ervoor gepleit dat UWV jaarlijks in januari aan iedereen met een arbeidsongeschiktheidsuitkering die werkt informatie geeft over de mogelijkheid (de ruimte) om extra bij te verdienen, zonder dat dit tot een lagere arbeidsongeschiktheidsklasse of lagere uitkering leidt. Aanleiding hiervoor was het gegeven dat uitkeringsgerechtigden die naast hun uitkering werken door bij voorbeeld een eenmalige bonus, gratificatie of het feit dat zij net iets meer zijn gaan verdienen, geconfronteerd kunnen worden met indeling in een lagere arbeidsongeschiktheidsklasse, die veelal een of twee maanden later met terugwerkende kracht geëffectueerd wordt, waar-

door een terug- en invordering ontstaat. Deze uitkeringsgerechtigden zouden van te voren moeten weten wat de gevolgen van zo'n extra uitkering door de werkgever zijn. Ik kan hierop de volgende reactie geven.

Ten tijde van de behandeling van het wetsvoorstel Wijziging van de WAO en WAZ om uitkeringsgerechtigden te stimuleren arbeid te gaan verrichten hebben diverse fracties vragen gesteld over de voorlichting aan de uitkeringsgerechtigde over de inkomenseffecten van werkhervatting. In reactie op deze vragen heb ik in de nota naar aanleiding van het verslag toegezegd dat het UWV de uitkeringsgerechtigde, die contact opneemt met UWV met vragen over de gevolgen van werkhervatting, op korte termijn en voorafgaand aan de werkhervatting zal informeren. Om precies aan te kunnen geven wat het effect is van werkhervatting of werkuitbreiding heeft UWV gegevens nodig van betrokkene met betrekking tot de (nieuwe) functie en uit het dossier van de uitkeringsgerechtigde met betrekking tot de mate van arbeidsongeschiktheid, de oude urenomvang en het oude uurloon. Op basis van deze gegevens wordt betrokkene uiterlijk binnen 3 werkdagen teruggebeld door UWV en wordt hij geïnformeerd over het uitkeringsbedrag bij werkhervatting of werkuitbreiding (Kamerstukken II, 2008–2009, 31 520, nr. 6).

Ik ben van mening dat een dergelijke werkwijze ook adequaat is bij vragen van uitkeringsgerechtigden over de gevolgen van werkuitbreiding, een stijging van inkomen uit arbeid of extra uitkeringen door de werkgever in verband met de dienstbetrekking. Ik heb met het UWV afgesproken om de hiervoor beschreven werkwijze, waarbij cliënten vooraf bij het UWV naar de gevolgen van werkhervatting kunnen informeren, ook toegepast gaat worden als cliënten al werken en in dit werk méér inkomsten hebben of gaan ontvangen. Het verstrekken van een opgave van het maatmaninkomen aan het begin van ieder jaar aan iedere uitkeringsgerechtigde is technisch moeilijk uitvoerbaar en is feitelijk ook niet nodig, omdat de uitkeringsgerechtigde met enkel een opgave van het maatmaninkomen niet de mogelijkheid heeft om de «verdienruimte» te kunnen bepalen. Daarvoor is niet alleen het maatmaninkomen nodig, maar ook onder meer een geactualiseerde restverdien capaciteit. Dit is voor iedere uitkeringsgerechtigde maatwerk en dit zou steeds opnieuw individueel vastgesteld moeten worden.

De minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid,
J. P. H. Donner